

TARTALOMJEGYZÉK

(részletezés)

IV. Műszaki mentések és katasztrófa-elhárítás

- E-1** A tűzoltóság műszaki mentési feladatai
- E-2** A beavatkozás általános szabályai épületbaleseteknél
A beavatkozás általános szabályai közlekedési baleseteknél
- E-3** A katasztrófa fogalma, a katasztrófavédelem szervezete, irányítása
Katasztrófaesemények jellemzése
A hivatásos önkormányzati tűzoltóság katasztrófa-elhárítási feladatai

A tűzoltóság műszaki mentési feladatai

A tűzoltóság műszaki mentési tevékenységét az 1996. évi XXXI. törvény (a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról >> TV vagy „Tűzvédelmi Törvény” <<), illetve a 70/1997. (XII. 29.) BM rendelet (a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységeinek szabályairól) részletesen szabályozza.

A TV a műszaki mentést a tűzoltóság feladatává teszi:

„ A hivatásos önkormányzati tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységet végez, illetőleg közreműködik közvetlen tűz és robbanásveszély esetén a biztonsági intézkedések végrehajtásában, ennek érdekében állandó készenléti szolgálatot tart.”

A TV meghatározza a műszaki mentés fogalmát:

„ műszaki mentés: természeti csapás, baleset, káreset, rendellenes technológiai folyamat, műszaki meghibásodás, veszélyes anyag szabadba jutása vagy egyéb cselekmény által előidézett veszélyhelyzet során az emberélet, a testi épség és az anyagi javak védelme érdekében a tűzoltóság részéről – a rendelkezésre álló, illetőleg az általa igénybevett eszközökkel – végzett **elsődleges beavatkozási tevékenység.**”

(A továbbiakban a tűzoltóság műszaki mentési feladatait a 70/1997. (XII. 29.) BM rendelet előírásai alapján dolgoztuk fel.)

A műszaki mentés területei:

- a) épületkárok, építménybalesetek;
- b) közlekedési balesetek;
- c) természetes vizekben (folyó és álló vizek) bekövetkezett balesetek;
- d) csatornáknak, kutaknak és egyéb víztározókban bekövetkezett balesetek;
- e) közüzemi berendezések, közművek meghibásodásával összefüggő veszélyhelyzetek, balesetek;
- f) magasban, mélyben, föld alatti üregekben, barlangokban bekövetkezett balesetek;
- g) veszélyes anyagok szabadba jutása, nukleáris balesetek;
- h) elemi csapások (árvíz, belvíz, viharkár, földrengés, földcsuszamlás), valamint minden hasonló esetben élet és vagyonmentés.

A műszaki mentés során végrehajtandó főbb feladatok a következők:

- a) életmentés;
- b) közvetlen élet –és balesetveszély elhárítása;
- c) tárgyak és anyagi javak mentése;
- d) az esemény által okozott további környezeti károk mérséklése;
- e) a közúti forgalom helyreállításának elősegítése.

A műszaki mentés irányítása:

A tűzoltóság a műszaki mentést végezheti önállóan (saját készenléti állományával és technikai eszközeivel), illetve együttműködve más szervekkel és szervezetekkel mellérendeltségi viszonyban.

Önállóan hajtja végre a műszaki mentést akkor, ha más beavatkozó szerv még nincs a kárhelyen, és a késedelmes beavatkozás emberi életet veszélyeztetne vagy jelentős kárnövekedés következne be. A tűzoltóság a műszaki mentés során együttműködhet más szervvel, de a műszaki mentés önálló feladatként (részfeladatként) végzi.

A tűzoltóság a műszaki mentést más szervvel vagy szervezettel együttműködve végzi ha:

- a) a mentési tevékenység irányítása, vezetése más szerv, szervezet feladata;
 - b) a műszaki mentéshez további személyi és tárgyi feltételekre van szükség.
- A műszaki mentés vezetője a kárhelyparancsnok.

Kárhelyparancsnok lehet:

- a) a kárhelyre elsőnek kiérkező tűzoltóegység parancsnoka;
- b) több szerv együttműködése esetén a műszaki mentésben alaptevékenységet végző szervezet vezetője;
- c) vezetési törzs megalakítása esetén a vezetési törzsparancsnok, aki a műszaki mentésben résztvevő valamely szerv vezetője lehet.

Lényeges, hogy a kárhelyen, a tűzoltó egységek, valamint a tűzoltó egységekhez beosztott külső személyek irányítását csak a tűzoltó egység parancsnoka végezheti.

A műszaki mentéssel összefüggő főbb feladatok:

A műszaki mentési feladatok végrehajtását a Tűzoltási Szabályzat egyes előírásai (pl. a jelzés értékelése, a riasztás, vonulás, az előkészítés, visszajelzés, stb.) szerint kell elvégezni. A műszaki mentés első és legfontosabb feladata a felderítés. ***A felderítés során:***

- a) meg kell állapítani, hogy van –e életveszély;
- b) meg kell határozni a veszély jellegét;
- c) meg kell állapítani a veszélyeztetett terület (kárhely) nagyságát, határait, biztonsági zónáit;
- d) dönteni kell a feladatok végrehajtási sorrendjéről (egyidejűségéről), szükséges erők, technikai eszközök biztosításának módjáról (kirendeléséről);
- e) fel kell deríteni az egészségre, testi épségre legkevésbé veszélyes munkafeltételek lehetőségét;
- f) gondoskodni kell, – ha indokolt – a biztonsági zóna határainak jelöléséről, a kiürítés végrehajtásáról, a veszélyeztetett területen belüli mozgásról.

A beavatkozásnál:

- a) meg kell határozni a feladat végrehajtás műveleteit, a kapcsolattartás formáit;
- b) a műszaki mentési feladatot, az életveszély elhárítás kivételével csakúgy szabad végrehajtani, hogy az a műszaki mentésben résztvevők testi épségét ne veszélyeztesse;
- c) a beosztott személyi állomány tagjai csak akkor hajthatnak végre önálló elhatározással feladatot ha életük, testi épségük veszélybe kerül;
- d) a végrehajtás során védeni kell saját és egymás testi épségét;
- e) az élet vagy testi épség előre látható veszélyeztetése esetén a feladatot önkéntes jelentkezés alapján kell végrehajtani, ha erre jelentkező nincs (jelentkezés hiányában) a kárhelyparancsnok dönt a kijelölésről;
- f) az élet, testi épség kockáztatásával járó feladat végrehajtását a kárhelyparancsnok személyesen irányítsa;
- g) műszaki mentés korlátozott látási viszonyok között csak halaszthatatlan esetben végezhető. A szükséges megvilágításról gondoskodni kell;

- h)* ha a feladat végrehajtása során akadályozó körülmény van, azt haladéktalanul jelenteni kell a közvetlen irányító parancsnoknak;
- i)* a tűzoltó egyesület, önkéntes tűzoltóság, valamint a létesítményi tűzoltóság tagjait – ha azok nem az adott kárhely dolgozói, vagy nem rendelkeznek kellő ismerettel – csak olyan feladatokkal lehet megbízni, amely testi épségüket nem veszélyezteti, és védőfelszereléseik vagy technikai eszközeik alkalmasak a feladat végrehajtására;
- j)* a műszaki mentési munkálatokat – mint elsődleges beavatkozást – addig kell végezni, amíg a közvetlen veszély elhárult.

A beavatkozás általános szabályi épületbaleseteknek

Épületbaleset, építménykár:

Építményben (épületben vagy műtárgyban) bekövetkezett olyan káros elváltozást, amely halálos vagy súlyos sérüléssel járó balesetet okozott, illetőleg veszélyezteti az élet- és vagyonbiztonságot.

A beavatkozás szabályai:

- a) Ha az építménykárral mellett tüzeset is bekövetkezett (vagy bekövetkezésével számolni lehet), műszaki mentési csoportot kell kijelölni és ezzel egyidejűleg a tűz oltására is fel kell készülni.
- b) A romok, törmelékek megbontását, eltávolítását a **kirendelt szakemberek véleményének figyelembevételével** és a megfelelő technikai eszközök igénybevételével kell végrehajtani.
- c) A munkálatok megkezdése előtt a kárhelyparancsnoknak utasítást kell adnia az életveszélybe, veszélyhelyzetbe kerültek felkutatására, meg kell határozni a kimentés és biztonságba helyezés feltételeit, valamint a mentést végzők élet- és balesetvédelmét az építménykárok sajátosságainak figyelembevételével.
- d) A romok eltávolítását minden esetben életben maradt személyek jelenlétének feltételezésével kell megszervezni és végrehajtani.
- e) A műszaki mentés területét, illetve a veszélyeztetett területet - ha az indokolt - **zárt területté kell nyilvánítani**.
- f) A kárterületen a porképződés megakadályozására porlasztott vízsugarat kell biztosítani.
- g) A műszaki mentés során alkalmazható módszerek a támasztás, feszítés, függesztés, áthidalás, elmozgatás, bontás, áttörés, döntés stb., illetve ezek együttes alkalmazása (szükséges eszközök, speciális felszerelések, műszaki mentőszereken és egyéb különleges szereken találhatóak).
- h) Állványbaleset (omlás) esetén elsődlegesen az állványon tartózkodók lementéséről kell gondoskodni.
- i) Állvány meghibásodásnál a dőlés veszélyét figyelembe kell venni, annak környezetét le kell zárni. Az omlásveszély miatt lezárt területen személyek nem tartózkodhatnak.
- j) A füsttel, gázzal szennyezett tér szellőztetését biztosítani kell. Ilyen esetben a sérült légzésvédelméről - amennyiben azt a helyzete és a körülmények lehetővé teszik - gondoskodni kell.
- k) Talajszint alatti térből - mélyből - mentés végrehajtásakor (alapozás, munkaárok, munkagödör, kút stb. baleseteknél) a mentés megkezdése előtt intézkedni kell a **villamos vezetékek, szerelvények, berendezések villamos leválasztására**.
- l) Munkaárok, munkagödör baleseteknél a talajviszonyoktól, a mélységtől, a szélességtől függően, szükség szerinti pallózás elrendelésével intézkedni kell a munkagödör oldalfalai további omlásának megakadályozására.

- m)* A munkagödör szélét kitermelt anyaggal, személyekkel, felszerelésekkel terhelni tilos. A kitermelt anyagot a természetes rézsűszögön kívül kell elhelyezni, mivel további omlást okozhat.
- n)* A beomlott munkagödörnél minden esetben feltételezni kell, hogy a betemetett személy életben van (mindaddig, amíg annak ellenkezőjét az orvos nem állapította meg).
- o)* A betemetett személy mentéséhez intézkedni kell az igénybe vehető, erre alkalmas földmunkagép (ek) helyszínre rendelésére és munkába állítására. A gépek munkába állításáig a mentést kézi erővel, haladéktalanul meg kell kezdeni, és azt folyamatosan kell végezni. Ilyen esetben gondoskodni kell a végrehajtást végzők váltásáról.
- p)* A betemetett személy valószínűsíthető helyéhez közeledve munkagépet alkalmazni tilos, a kéziszerszámokat is csak nagyfokú óvatossággal lehet használni.
- q)* A mentésnél törekedni kell a mentendő személy fejének gyors megközelítésére, kiszabadítására, a halaszthatatlan egészségügyi beavatkozások lehetőségének biztosítása érdekében.
- r)* A földtömegtől és egyéb anyagoktól megszabadított személy kiemelését minden esetben annak a feltételezésével kell végrehajtani, hogy nem látható sérüléseket, belső zúzódásokat is szenvedhetett.

A beavatkozás általános szabályai közlekedési balesetknél

- a)* Közlekedési baleset alatt a közúti, vasúti, vízi és légi közlekedés forgalmi hálózatában, útvonalán bekövetkezett olyan eseményt (eseménysort) kell érteni, amely(ek) során emberi élet, tárgyak (anyagok) vannak veszélyben vagy ennek következtében haláleset, személyi sérülés történt.
- b)* A közlekedési balesetről beérkezett jelzés vételét követően értesíteni kell a rendőrséget, az esetlegesen közreműködő szervezeteket, és ha az indokolt, szakértő(k) kirendelésére kell intézkedni.
- c)* A kárfelszámolási munkák végzéséhez - ha az indokolt - további erők, eszközök kirendelésére kell intézkedni, amennyiben vonuló egység létszáma, a rendelkezésre álló technikai eszközök a feladatok végrehajtására nem elegendők.
- d)* A felderítés, a beavatkozás során elsődlegesen az életveszély elhárítására, a testi épség és anyagi javak védelmére, a tűz- és robbanásveszély megakadályozására, valamint a további balesetek megelőzésére kell törekedni.

Beavatkozás közúti, vasúti jármű balesetnél:

- a) A baleset jelzésének vételekor a Tűzoltási Szabályzatban meghatározott adatok rögzítésén túl az alábbi kiegészítő adatokat kell kérni:
- milyen típusú jármű(vek) szenvedett (szenvedtek) balesetet;
 - mi a látható jellemzője a hajtóanyagoknak, rakományoknak (veszélyt jelző tábla, halmazállapot, szállítási mód stb.), mit tartalmaznak az okmányok;
 - milyen volt a jármű haladási iránya, valamint a balesetet követően milyen az elhelyezkedése (felborult, forgalmi akadályt képez);
 - milyenek az időjárási viszonyok;
 - milyen a káresemény megközelítésének a lehetősége.
- b) A kárhelyet megfelelő körültekintéssel kell megközelíteni, az eseménytől függően a személyi védőfelszerelések használatát el kell rendelni.
- c) A felderítés során meg kell állapítani
- a személyi mentés végrehajtásának szükségességét, a bajbajutottak számát, a mentés módját;
 - látható jelenségek (anyagkifolyás, szétszóródás) alapján a várható következményeket (pl. tűz- vagy robbanásveszély lehetőségét);
 - a járművön van-e elhelyezve veszélyes anyag jelenlétére utaló tábla vagy bárca, mit tartalmaznak a fuvarokmányok;
 - milyen intézkedések szükségesek a beavatkozáshoz, a további veszélyek elhárításához;
 - szükség van-e - különösen a veszélyes anyagokat szállító járművek esetén - az anyag(ok)ra vonatkozó további információk beszerzésére.
- d) Intézkedéseket kell tenni a forgalom leállítására, elterelésére vagy szükség esetén a kárhelyet zárt területté kell nyilvánítani.
- e) A beavatkozás során végrehajtandó főbb feladatok:
- különös figyelemmel és körültekintéssel kell eljárni a sérült jármű(vek)ben a roncsok között lévő személyek felkutatásánál, mentésénél, figyelembe kell venni az orvos, illetőleg a mentők véleményét;
 - tömeges balesetnél meg kell határozni a mentés végrehajtásának sorrendjét, gondoskodni kell a balesetet szenvedettek segítségnyújtási, ellátási helyének kijelöléséről;
 - meg kell akadályozni az anyagok további kifolyását, szétszóródását;
 - a már kifolyt, kiszóródott anyagok továbbterjedését, csatornába, közmű alagútba, aknába való jutását körülhatárolással, árkolással, letakarással meg kell akadályozni;
 - a felborult járművek felállítását, biztonságba helyezését a szakemberek véleményének figyelembevételével, illetve közreműködésükkel kell végrehajtani.

A vízből történő személymentés, beavatkozás a vízi jármű balesetnél:

- a) Az esemény jelzésének vételekor a Tűzoltási Szabályzatban meghatározott adatokon túl kiegészítő adatokat is kell kérni:
- a mentendő személy(ek) helyzetéről (a víz sodrási iránya, a parttól való távolság);
 - vízi jármű balesetnél a jármű mozgásáról, a jármű helyzetéről (dőlés, merülés, került-e veszélyes anyag a vízbe stb.).
- b) A mentést lehetőleg a tűzoltóság rendszeresített vízi járművével kell végrehajtani.

- c) A riasztást valamennyi rendelkezésre álló mentőfelszereléssel, az eszközök (mentőöv, mentőmellény, bóják, kötelek stb.) készenlétbe helyezésével kell elrendelni.
- d) A vízből a mentést csak úszni jól tudó, mentőmellénnyel és kötélbiztosítással ellátott, mentésre kiképzett tűzoltó(k) végezheti(k).
- e) A feladat végrehajtására adott utasítással egyidejűleg meg kell határozni a mentés módját, valamint a biztosítás feltételeit.
- f) A mentést végzőknek tűzoltósisakot, mászó övet, csizmát nem kell viselni, az évszaktól (időjárási viszonyoktól) függően a kárhelyparancsnok további könnyítést is engedélyezhet.
- g) A vízből történő személymentésnél a megközelítést, megfogást (haj-, fejfogás, egykarú hónaljfogás stb.), a kiemelést határozott mozdulatokkal kell végrehajtani.
- h) A jégről történő személymentés lehetőleg vízi jármű igénybevételével történjen. Ha vízi jármű nem áll rendelkezésre a mentést csak a feltételek (létrák, pallók, kötelek) megléte után, a mentést végző tűzoltó biztonságának szem előtt tartásával kell végrehajtani.
- i) Jégről személymentést - a feltételek biztosítása után - helikopter igénybevételével is végre lehet hajtani.
- j) Vízi jármű balesetnél a mentést, illetve a segítségnyújtást a hajó parancsnokával együttműködve kell végrehajtani.
- k) A vízi jármű balesetéről, ha a vízbe veszélyes anyag került a lehető legrövidebb időn belül értesíteni kell az illetékes vízügyi, vízi rendészeti és a környezetvédelmi szerveket.

Beavatkozás légi jármű balesetnél:

- a) A légi jármű bekövetkezett (vagy várható) rendellenes eseményét, balesetét - kényszerhelyzetét, gurulás megszakítását - már a jelzés vételekor, arányától, méretétől, hatásától függően kell kezelni.
- b) A műszaki mentési feladatok végrehajtása érdekében a bevonható személyi és tárgyi feltételek egyidejű igénybevételével kell számolni, fel kell készülni a tűzoltás végrehajtására.
- c) A szakemberek véleményét minden esetben ki kell kérni, és a beavatkozást a Repülőtér Kényszerhelyzeti Tervében, valamint a Riasztási és Segítségnyújtási Tervben foglaltak figyelembevételével kell végrehajtani.
- d) Gondoskodni kell a biztonsági zóna (zárt terület) határainak kijelöléséről.
- e) Figyelembe kell venni és meg kell tartani a légi jármű megközelítésénél és a behatolásnál a vonatkozó különös szabályokat.
- f) Légi jármű balesetnél csak robbanás biztos eszközök alkalmazhatók. A terület megvilágítását biztonságos távolság megtartásával kell végrehajtani.

A katasztrófa fogalma, a katasztrófavédelem szervezete,
irányítása.
Katasztrófaesemények jellemzése.
A hivatásos önkormányzati tűzoltóság katasztrófa-elhárítási
feladatai.

A katasztrófavédelmet szabályozó rendelkezések:

- 1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
- 179/1999. (XII. 10.) Korm. rendelet a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény végrehajtásáról
- 48/1999. (XII. 15.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek katasztrófavédelmi feladatairól és a védekezés végrehajtásának rendjéről, valamint e szervek irányítási és működési rendjéről

A katasztrófa:

Szükséghelyzet vagy a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetőleg a minősített helyzetek kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet (pl. természeti, biológiai eredetű, tűz okozta), amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeiket, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.

A katasztrófahelyzet:

Olyan mértékű katasztrófaveszély, illetőleg bekövetkezett katasztrófa, amikor az arra felhatalmazott állami szerv vezetője a katasztrófa veszélyének, bekövetkezésének tényét megállapította, és a szükséges intézkedéseket elrendelte.

Katasztrófa sújtotta terület:

Az a terület, ahol a katasztrófa károsító hatása érvényesül, és ezt a Kormány kinyilvánítja.

Katasztrófaveszély:

Olyan folyamat vagy állapot (pl. természeti, biológiai eredetű, tűz okozta), amely közvetlenül és súlyosan veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot, ha okszerűen lehet számolni a katasztrófa bekövetkezésének valószínűségével.

A katasztrófavédelem szervezete, irányítása:

A Kormányzati Koordinációs Bizottság (KKB):

- kormány katasztrófavédelemmel kapcsolatos döntései előkészíti, a döntéseket összehangolja;
- elnöke: a belügyminiszter;
- helyettese: a katasztrófa típusának megfelelően a védekezésben leginkább érintett tárca közigazgatási államtitkára, nukleáris baleset esetén az Országos Atomenergia Hivatal főigazgatója;
- a KKB –t a Belügyminiszter hívja össze.

A katasztrófavédelem egységes szakmai irányítását országos szinten a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF), megyei szinten a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság, Budapest területén a Fővárosi Polgári Védelmi Igazgatóság végzi.

A BM OKF főigazgatója (a továbbiakban: főigazgató) közvetlenül irányítja a megyei, fővárosi katasztrófavédelmi hivatásos szervek védekezési feladatait.

A megyei katasztrófavédelmi, valamint a fővárosi polgári védelmi igazgatóság igazgatója (a továbbiakban együtt: igazgató) közvetlenül irányítja a polgári védelmi kirendeltségek védekezési feladatait.

Katasztrófahelyzet esetén a főigazgató közvetlenül utasítást adhat a tűzoltóság egységeinek mentési feladat végrehajtására, a katasztrófavédelmi tevékenységre való felkészítésre, a jelentéstételre, működési területük elhagyására, továbbá rendkívüli készenléti szolgálatuk elrendelésére.

Abban az esetben ha a katasztrófa egy települést érint, a helyi védelmi bizottság irányít melynek elnöke a polgármester. A bizottság tagjai a mentésben résztvevő szervek vezetői.

Ha a katasztrófa egy megyét érint, akkor Megyei Védelmi Bizottság irányít. Vezetője a Megyei Közgyűlés elnöke. Ha több megyét vagy országrészt érint a katasztrófa, az irányító a Belügyminiszter az OKF főigazgatóján keresztül (KKB).

A hivatásos önkormányzati tűzoltóság katasztrófavédelmi feladatai:

Az egység parancsnoka kijelöli, illetve felkészíti a mentés irányítására létrehozott operatív csoportban tevékenykedő hivatásos önkormányzati tűzoltókat. A kár helyszínén a tűzoltást vezető, a tűzoltási és műszaki mentési feladatok befejezéséig irányítja a végrehajtásban közreműködő katasztrófavédelmi szervezetek tevékenységét.

A felkészülés időszakában a tűzoltóparancsnok:

- a) gondoskodik alárendeltjeinek katasztrófavédelmi feladatokra történő felkészítéséről, továbbképzéséről;
- b) működteti a hírszisztémát, állandó rádiókapcsolatot tart a szomszédos tűzoltóságok és a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság ügyeleteivel;
- c) tervezi, szervezi a katasztrófavédelemben közreműködő erő, eszköz állományának igénybevitelét;
- d) gondoskodik a rendelkezésre álló és a katasztrófavédelmi feladatok ellátására alkalmas műszaki-technikai eszközök (járművek, berendezések, védőruhák, védőeszközök, műszerek stb.) készenlétként tartásáról, üzemképességének biztosításáról;

- e) jelentési és adatszolgáltatási kötelezettséget teljesít a katasztrófák elleni védekezést befolyásoló személyi, műszaki-technikai feltételek változásáról;
- f) biztosítja a rendkívüli készenléti szolgálat elrendelésének tervezési és szervezési feltételeit.

A védekezés időszakában a tűzoltóparancsnok:

- a) jelzés vagy riasztás esetén a Riasztási és Segítségnyújtási Tervben (a továbbiakban: RST), az RST tervadatlapokban és a Tűzoltási Tervekben foglaltaknak megfelelően, illetve a működési területen kívüli igénybevétel szabályai alapján kivonul a tűz- vagy káreset helyszínére;
- b) a jelzés, bejelentés alapján, illetőleg a helyszíni felderítés során katasztrófaveszély vagy katasztrófavészély észlelése esetén haladéktalanul jelentést tesz a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság ügyeletére;
- c) a rendelkezésre álló eszközökkel megkezd a beavatkozást, végzi az elsődleges beavatkozási, mentési feladatokat;
- d) a megyei védelmi bizottság vezetőjének döntése alapján irányítja a katasztrófa elhárításban közreműködők tevékenységét, vagy átadja az esemény felszámolásának irányítását a védelmi bizottság vezetője által meghatározott személynek és végzi a tűzoltóság számára meghatározott feladatokat.

A helyreállítás időszakában a tűzoltóparancsnok:

- a) a tűzoltás és műszaki mentési alapeladatok veszélyeztetése nélkül – eszközei és felszerelése igénybevételével – felkérésre közreműködik a helyreállításban;
- b) értékeli a katasztrófa elhárításban való közreműködésének tapasztalatait, ennek eredményétől függően javaslatot tesz a felkészülés és a védekezés rendjének módosítására.

A beavatkozás általános szabályi épületbaleseteknél

Épületbaleset, építménykár:

Építményben (épületben vagy műtárgyban) bekövetkezett olyan káros elváltozást, amely halálos vagy súlyos sérüléssel járó balesetet okozott, illetőleg veszélyezteti az élet- és vagyonbiztonságot.

A beavatkozás szabályai:

- a) Ha az építménykárral mellett tüzeset is bekövetkezett (vagy bekövetkezésével számolni lehet), műszaki mentési csoportot kell kijelölni és ezzel egyidejűleg a tűz oltására is fel kell készülni.
- b) A romok, törmelékek megbontását, eltávolítását a **kirendelt szakemberek véleményének figyelembevételével** és a megfelelő technikai eszközök igénybevételével kell végrehajtani.
- c) A munkálatok megkezdése előtt a kárhelyparancsnoknak utasítást kell adnia az életveszélybe, veszélyhelyzetbe kerültek felkutatására, meg kell határozni a kimentés és biztonságba helyezés feltételeit, valamint a mentést végzők élet- és balesetvédelmét az építménykárok sajátosságainak figyelembevételével.
- d) A romok eltávolítását minden esetben életben maradt személyek jelenlétének feltételezésével kell megszervezni és végrehajtani.
- e) A műszaki mentés területét, illetve a veszélyeztetett területet - ha az indokolt - **zárt területté kell nyilvánítani**.
- f) A kárterületen a porképződés megakadályozására porlasztott vízsugarat kell biztosítani.
- g) A műszaki mentés során alkalmazható módszerek a támasztás, feszítés, függesztés, áthidalás, elmozgatás, bontás, áttörés, döntés stb., illetve ezek együttes alkalmazása (szükséges eszközök, speciális felszerelések, műszaki mentőszereken és egyéb különleges szereken találhatóak).
- h) Állványbaleset (omlás) esetén elsődlegesen az állványon tartózkodók lementéséről kell gondoskodni.
- i) Állvány meghibásodásnál a dőlés veszélyét figyelembe kell venni, annak környezetét le kell zárni. Az omlásveszély miatt lezárt területen személyek nem tartózkodhatnak.
- j) A füsttel, gázzal szennyezett tér szellőztetését biztosítani kell. Ilyen esetben a sérült légzésvédelméről - amennyiben azt a helyzete és a körülmények lehetővé teszik - gondoskodni kell.
- k) Talajszint alatti térből - mélyből - mentés végrehajtásakor (alapozás, munkaárok, munkagödör, kút stb. baleseteknél) a mentés megkezdése előtt intézkedni kell a **villamos vezetékek, szerelvények, berendezések villamos leválasztására**.
- l) Munkaárok, munkagödör baleseteknél a talajviszonyoktól, a mélységtől, a szélességtől függően, szükség szerinti pallózás elrendelésével intézkedni kell a munkagödör oldalfalainak további omlásának megakadályozására.

- m)* A munkagödör szélét kitermelt anyaggal, személyekkel, felszerelésekkel terhelni tilos. A kitermelt anyagot a természetes rézsűszögön kívül kell elhelyezni, mivel további omlást okozhat.
- n)* A beomlott munkagödörnél minden esetben feltételezni kell, hogy a betemetett személy életben van (mindaddig, amíg annak ellenkezőjét az orvos nem állapította meg).
- o)* A betemetett személy mentéséhez intézkedni kell az igénybe vehető, erre alkalmas földmunkagép (ek) helyszínre rendelésére és munkába állítására. A gépek munkába állításáig a mentést kézi erővel, haladéktalanul meg kell kezdeni, és azt folyamatosan kell végezni. Ilyen esetben gondoskodni kell a végrehajtást végzők váltásáról.
- p)* A betemetett személy valószínűsíthető helyéhez közeledve munkagépet alkalmazni tilos, a kéziszerszámokat is csak nagyfokú óvatossággal lehet használni.
- q)* A mentésnél törekedni kell a mentendő személy fejének gyors megközelítésére, kiszabadítására, a halaszthatatlan egészségügyi beavatkozások lehetőségének biztosítása érdekében.
- r)* A földtömegtől és egyéb anyagoktól megszabadított személy kiemelését minden esetben annak a feltételezésével kell végrehajtani, hogy nem látható sérüléseket, belső zúzódásokat is szenvedhetett.

A beavatkozás általános szabályai közlekedési balesetknél

- a)* Közlekedési baleset alatt a közúti, vasúti, vízi és légi közlekedés forgalmi hálózatában, útvonalán bekövetkezett olyan eseményt (eseménysort) kell érteni, amely(ek) során emberi élet, tárgyak (anyagok) vannak veszélyben vagy ennek következtében haláleset, személyi sérülés történt.
- b)* A közlekedési balesetről beérkezett jelzés vételét követően értesíteni kell a rendőrséget, az esetlegesen közreműködő szervezeteket, és ha az indokolt, szakértő(k) kirendelésére kell intézkedni.
- c)* A kárfelszámolási munkák végzéséhez - ha az indokolt - további erők, eszközök kirendelésére kell intézkedni, amennyiben vonuló egység létszáma, a rendelkezésre álló technikai eszközök a feladatok végrehajtására nem elegendők.
- d)* A felderítés, a beavatkozás során elsődlegesen az életveszély elhárítására, a testi épség és anyagi javak védelmére, a tűz- és robbanásveszély megakadályozására, valamint a további balesetek megelőzésére kell törekedni.

Beavatkozás közúti, vasúti jármű balesetnél:

- a) A baleset jelzésének vételekor a Tűzoltási Szabályzatban meghatározott adatok rögzítésén túl az alábbi kiegészítő adatokat kell kérni:
- milyen típusú jármű(vek) szenvedett (szenvedtek) balesetet;
 - mi a látható jellemzője a hajtóanyagoknak, rakományoknak (veszélyt jelző tábla, halmazállapot, szállítási mód stb.), mit tartalmaznak az okmányok;
 - milyen volt a jármű haladási iránya, valamint a balesetet követően milyen az elhelyezkedése (felborult, forgalmi akadályt képez);
 - milyenek az időjárási viszonyok;
 - milyen a káresemény megközelítésének a lehetősége.
- b) A kárhelyet megfelelő körütekintéssel kell megközelíteni, az eseménytől függően a személyi védőfelszerelések használatát el kell rendelni.
- c) A felderítés során meg kell állapítani
- a személyi mentés végrehajtásának szükségességét, a bajbajutottak számát, a mentés módját;
 - látható jelenségek (anyagkifolyás, szétszóródás) alapján a várható következményeket (pl. tűz- vagy robbanásveszély lehetőségét);
 - a járművön van-e elhelyezve veszélyes anyag jelenlétére utaló tábla vagy bárca, mit tartalmaznak a fuvarokmányok;
 - milyen intézkedések szükségesek a beavatkozáshoz, a további veszélyek elhárításához;
 - szükség van-e - különösen a veszélyes anyagokat szállító járművek esetén - az anyag(ok)ra vonatkozó további információk beszerzésére.
- d) Intézkedéseket kell tenni a forgalom leállítására, elterelésére vagy szükség esetén a kárhelyet zárt területté kell nyilvánítani.
- e) A beavatkozás során végrehajtandó főbb feladatok:
- különös figyelemmel és körütekintéssel kell eljárni a sérült jármű(vek)ben a roncsok között lévő személyek felkutatásánál, mentésénél, figyelembe kell venni az orvos, illetőleg a mentők véleményét;
 - tömeges balesetnél meg kell határozni a mentés végrehajtásának sorrendjét, gondoskodni kell a balesetet szenvedettek segítségnyújtási, ellátási helyének kijelöléséről;
 - meg kell akadályozni az anyagok további kifolyását, szétszóródását;
 - a már kifolyt, kiszóródott anyagok továbbterjedését, csatornába, közmű alagútba, aknába való jutását körülhatárolással, árkolással, letakarással meg kell akadályozni;
 - a felborult járművek felállítását, biztonságba helyezését a szakemberek véleményének figyelembevételével, illetve közreműködésükkel kell végrehajtani.

A vízből történő személymentés, beavatkozás a vízi jármű balesetnél:

- a) Az esemény jelzésének vételekor a Tűzoltási Szabályzatban meghatározott adatokon túl kiegészítő adatokat is kell kérni:
- a mentendő személy(ek) helyzetéről (a víz sodrási iránya, a parttól való távolság);

- vízi jármű balesetnél a jármű mozgásáról, a jármű helyzetéről (dőlés, merülés, került-e veszélyes anyag a vízbe stb.).
- b) A mentést lehetőleg a tűzoltóság rendszeresített vízi járművével kell végrehajtani.
- c) A riasztást valamennyi rendelkezésre álló mentőfelszereléssel, az eszközök (mentőöv, mentőmellény, bóják, kötelek stb.) készenlétkébe helyezésével kell elrendelni.
- d) A vízből a mentést csak úszni jól tudó, mentőmellénnyel és kötélbiztosítással ellátott, mentésre kiképzett tűzoltó(k) végezheti(k).
- e) A feladat végrehajtására adott utasítással egyidejűleg meg kell határozni a mentés módját, valamint a biztosítás feltételeit.
- f) A mentést végzőknek tűzoltósíkat, mászó övet, csizmát nem kell viselni, az évszaktól (időjárási viszonyoktól) függően a kárhelyparancsnok további könnyítést is engedélyezhet.
- g) A vízből történő személymentésnél a megközelítést, megfogást (haj-, fejfogás, egykarú hónaljfogás stb.), a kiemelést határozott mozdulatokkal kell végrehajtani.
- h) A jégről történő személymentés lehetőleg vízi jármű igénybevételével történjen. Ha vízi jármű nem áll rendelkezésre a mentést csak a feltételek (létrák, pallók, kötelek) megléte után, a mentést végző tűzoltó biztonságának szem előtt tartásával kell végrehajtani.
- i) Jégről személymentést - a feltételek biztosítása után - helikopter igénybevételével is végre lehet hajtani.
- j) Vízi jármű balesetnél a mentést, illetve a segítségnyújtást a hajó parancsnokával együttműködve kell végrehajtani.
- k) A vízi jármű balesetéről, ha a vízbe veszélyes anyag került a lehető legrövidebb időn belül értesíteni kell az illetékes vízügyi, vízi rendészeti és a környezetvédelmi szerveket.

Beavatkozás légi jármű balesetnél:

- a) A légi jármű bekövetkezett (vagy várható) rendellenes eseményét, balesetét - kényszerhelyzetét, gurulás megszakítását - már a jelzés vételekor, arányától, méretétől, hatásától függően kell kezelni.
- b) A műszaki mentési feladatok végrehajtása érdekében a bevonható személyi és tárgyi feltételek egyidejű igénybevételével kell számolni, fel kell készülni a tűzoltás végrehajtására.
- c) A szakemberek véleményét minden esetben ki kell kérni, és a beavatkozást a Repülőtér Kényszerhelyzeti Tervében, valamint a Riasztási és Segítségnyújtási Tervben foglaltak figyelembevételével kell végrehajtani.
- d) Gondoskodni kell a biztonsági zóna (zárt terület) határainak kijelöléséről.
- e) Figyelembe kell venni és meg kell tartani a légi jármű megközelítésénél és a behatolásnál a vonatkozó különös szabályokat.
- f) Légi jármű balesetnél csak robbanás biztos eszközök alkalmazhatók. A terület megvilágítását biztonságos távolság megtartásával kell végrehajtani.

**A katasztrófa fogalma, a katasztrófavédelem szervezete,
irányítása.
Katasztrófaesemények jellemzése.
A hivatásos önkormányzati tűzoltóság katasztrófa-elhárítási
feladatai.**

A katasztrófavédelmet szabályozó rendelkezések:

- 1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
- 179/1999. (XII. 10.) Korm. rendelet a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény végrehajtásáról
- 48/1999. (XII. 15.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek katasztrófavédelmi feladatairól és a védekezés végrehajtásának rendjéről, valamint e szervek irányítási és működési rendjéről

A katasztrófa:

Szükséghelyzet vagy a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetőleg a minősített helyzetek kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet (pl. természeti, biológiai eredetű, tűz okozta), amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeiket, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.

A katasztrófa helyzet:

Olyan mértékű katasztrófaveszély, illetőleg bekövetkezett katasztrófa, amikor az arra felhatalmazott állami szerv vezetője a katasztrófa veszélyének, bekövetkezésének tényét megállapította, és a szükséges intézkedéseket elrendelte.

Katasztrófa sújtotta terület:

Az a terület, ahol a katasztrófa károsító hatása érvényesül, és ezt a Kormány kinyilvánítja.

Katasztrófaveszély:

Olyan folyamat vagy állapot (pl. természeti, biológiai eredetű, tűz okozta), amely közvetlenül és súlyosan veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot, ha okszerűen lehet számolni a katasztrófa bekövetkezésének valószínűségével.

A katasztrófavédelem szervezete, irányítása:

A Kormányzati Koordinációs Bizottság (KKB):

- kormány katasztrófavédelemmel kapcsolatos döntései előkészíti, a döntéseket összehangolja;
- elnöke: a belügyminiszter;
- helyettese: a katasztrófa típusának megfelelően a védekezésben leginkább érintett tárca közigazgatási államtitkára, nukleáris baleset esetén az Országos Atomenergia Hivatal főigazgatója;
- a KKB –t a Belügyminiszter hívja össze.

A katasztrófavédelem egységes szakmai irányítását országos szinten a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF), megyei szinten a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság, Budapest területén a Fővárosi Polgári Védelmi Igazgatóság végzi.

A BM OKF főigazgatója (a továbbiakban: főigazgató) közvetlenül irányítja a megyei, fővárosi katasztrófavédelmi hivatásos szervek védekezési feladatait.

A megyei katasztrófavédelmi, valamint a fővárosi polgári védelmi igazgatóság igazgatója (a továbbiakban együtt: igazgató) közvetlenül irányítja a polgári védelmi kirendeltségek védekezési feladatait.

Katasztrófa helyzet esetén a főigazgató közvetlenül utasítást adhat a tűzoltóság egységeinek mentési feladat végrehajtására, a katasztrófavédelmi tevékenységre való felkészítésre, a jelentéstételre, működési területük elhagyására, továbbá rendkívüli készenléti szolgálatuk elrendelésére.

Abban az esetben ha a katasztrófa egy települést érint, a helyi védelmi bizottság irányít melynek elnöke a polgármester. A bizottság tagjai a mentésben résztvevő szervek vezetői.

Ha a katasztrófa egy megyét érint, akkor Megyei Védelmi Bizottság irányít. Vezetője a Megyei Közgyűlés elnöke. Ha több megyét vagy országrészt érint a katasztrófa, az irányító a Belügyminiszter az OKF főigazgatóján keresztül (KKB).

A hivatásos önkormányzati tűzoltóság katasztrófavédelmi feladatai:

Az egység parancsnoka kijelöli, illetve felkészíti a mentés irányítására létrehozott operatív csoportban tevékenykedő hivatásos önkormányzati tűzoltókat. A kár helyszínén a tűzoltást vezető, a tűzoltási és műszaki mentési feladatok befejezéséig irányítja a végrehajtásban közreműködő katasztrófavédelmi szervezetek tevékenységét.

A felkészülés időszakában a tűzoltóparancsnok:

- a) gondoskodik alárendeltjeinek katasztrófavédelmi feladatokra történő felkészítéséről, továbbképzéséről;
- b) működteti a hírszolgálatot, állandó rádiókapcsolatot tart a szomszédos tűzoltóságok és a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság ügyeleteivel;
- c) tervezi, szervezi a katasztrófavédelemben közreműködő erő, eszköz állományának igénybevételét;
- d) gondoskodik a rendelkezésre álló és a katasztrófavédelmi feladatok ellátására alkalmas műszaki-technikai eszközök (járművek, berendezések, védőruhák, védőeszközök, műszerek stb.) készenlétként tartásáról, üzemképességének biztosításáról;
- e) jelentési és adatszolgáltatási kötelezettséget teljesít a katasztrófák elleni védekezést befolyásoló személyi, műszaki-technikai feltételek változásáról;

f) biztosítja a rendkívüli készenléti szolgálat elrendelésének tervezési és szervezési feltételeit.

A védekezés időszakában a tűzoltóparancsnok:

- a) jelzés vagy riasztás esetén a Riasztási és Segítségnyújtási Tervben (a továbbiakban: RST), az RST tervadatlapokban és a Tűzoltási Tervekben foglaltaknak megfelelően, illetve a működési területen kívüli igénybevétel szabályai alapján kivonul a tűz- vagy káreset helyszínére;
- b) a jelzés, bejelentés alapján, illetőleg a helyszíni felderítés során katasztrófaveszély vagy katasztrófavédelem észlelése esetén haladéktalanul jelentést tesz a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság ügyeletére;
- c) a rendelkezésre álló eszközökkel megkezdi a beavatkozást, végzi az elsődleges beavatkozási, mentési feladatokat;
- d) a megyei védelmi bizottság vezetőjének döntése alapján irányítja a katasztrófa elhárításban közreműködők tevékenységét, vagy átadja az esemény felszámolásának irányítását a védelmi bizottság vezetője által meghatározott személynek és végzi a tűzoltóság számára meghatározott feladatokat.

A helyreállítás időszakában a tűzoltóparancsnok:

- a) a tűzoltás és műszaki mentési alapfeladatok veszélyeztetése nélkül – eszközei és felszerelése igénybevételével – felkérésre közreműködik a helyreállításban;
- b) értékeli a katasztrófa elhárításban való közreműködésének tapasztalatait, ennek eredményétől függően javaslatot tesz a felkészülés és a védekezés rendjének módosítására.